

**PSYCHOLOGIE V BĚZNÉM ŽIVOTĚ
PSY128**

Fakulta sociálních studií MU
Podzimní semestr
2010

PSY128 PSYCHOLOGIE V BĚŽNÉM ŽIVOTĚ

Určeno pro:

Jde o kurz, který je určen o zájemce o psychologii. **Není určen pro studenty, kteří studují psychologii jako obor.**

Realizace:

V podzimním semestru akademického roku 2010-11

Středa 18.00 - 19.30

Učebna 21, 2. poschodí

FSS MU, Joštova 10, Brno

Garant kurzu:

Mgr. Miroslav Šipula, e-mail: [miro\(zavináč\)fss.muni.cz](mailto:miro(zavináč)fss.muni.cz)

Konzultace:

Viz osobní vizitka vyučujícího v ISu (<http://www.is.muni.cz/lide/?uco=8530>); kdykoliv po předchozí domluvě e-mailem; konzultace prostřednictvím e-mailu a v diskusní skupině předmětu – průběžně.

Vyučující:

Vyučujícími jsou členové Katedry psychologie FSS MU a Institutu pro výzkum dětí, mládeže a rodiny na FSS MU.

Charakteristika předmětu:

Posluchači se budou postupně seznamovat s vybranými tématy, která reflektují jejich běžnou každodenní životní zkušenost, resp. se vztahují k tomu, s čím se běžně mohou v životě setkat. Cílem je získat určité penzum vědomostí pro vlastní sebezvoj a pro lepší pochopení a zvládnání procesů, které se odehrávají ve vztazích mezi lidmi. Kurz má také vybavit jeho absolventy pojmově a terminologicky tak, aby byli schopni dále studovat vybranou odbornou psychologickou literaturu.

Kredity a ukončení:

Předmět je ohodnocen 3 kredity, je ukončen zkouškou.

Požadavky k absolvování:

Přístup ke zkoušce je podmíněn dostatečnou účastí na přednáškách (alespoň **na 9 ze 12 = 75% účast**). Vyučující očekávají, že si student/ka znalosti získané na přednáškách prohloubí studiem zdrojů uvedených v oddílu „*Literatura k prezentovaným tématům*“ a materiálů, které budou v průběhu semestru postupně zpřístupněny ve složce „*Studijní materiály*“ předmětu v Informačním systému MU (ve formě, množství a rozsahu dle uvážení každého z vyučujících).

Zkouška má podobu písemného testu, který zahrnuje otázky ke všem uvedeným tematickým okruhům. K úspěšnému zvládnutí testu je třeba cca 60% správných odpovědí (přesněji v tabulce níže).

Bodové hodnocení zkoušky:

známka	A	B	C	D	E	F
body	34-31	30-28	27-25	24-22	21-20	19-0

Harmonogram výuky:

Přednášky budou zahájeny ve středu **22.9.2010**. Doporučujeme studentům využít první výukový týden také k návštěvě knihovny FSS a seznámení se s doporučenou literaturou ke kurzu.

Přednášená a diskutovaná témata a jejich vyučující

	Téma	Vyučující	Termín
1	Jak vidíme sami sebe a druhé lidi	prof. PhDr. Petr Macek, CSc.	22.9.
2	Psychologie talentovaných dětí	doc. Mgr. Šárka Portešová, Ph.D.	29.9.
3	Jak vnímáme svět a co to vypovídá o nás samotných	Mgr. Miroslav Šípula	6.10.
4	Co je nám dáno pro naši cestu životem a co získáváme	prof. PhDr. Vladimír Smékal, CSc.	13.10.
5	Mýty o ženách a mužích a skutečné rozdíly mezi nimi (problematika genderu)	PhDr. Martina Rašticová, Ph.D.	20.10.
6	Strachy v životě člověka (s důrazem na dětství a dospívání)	PhDr. Radka Michalčáková, Ph.D.	27.10.
7	Volba partnera/partnerky: kdo, koho, jak, proč - a proč ne?(!)	doc. PhDr. Ivo Plaňava	3.11.
8	Jak se chováme v obtížných situacích a jak je zvládáme	PhDr. Miroslava Štěpánková, Ph.D.	10.11.
Státní svátek			17.11.
9	Co si mezi sebou sdělujeme	doc. PhDr. Zbyněk Vybíral, Ph.D.	24.11.
10	Psychologie internetu a na internetu	doc. PhDr. David Šmahel, Ph.D.	1.12.
11	Jak nás ovlivňují druzí lidé	PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.	8.12.
12	Od kolébky k hrobu: jak vznikají a vyvíjejí se blízké vztahy aneb teorie rané citové vazby Johna Bowlbyho	Mgr. Lenka Lacinová, Ph.D.	15.12.

Změna harmonogramu vyhrazena.

Klíčová slova a literatura k prezentovaným tématům

1. Jak vidíme sami sebe a druhé lidi

Klíčová slova:

sebe-uvědomění, sebepojetí, sebehodnocení, sociální percepce, atribuční proces

Literatura:

Hayesová, N. (1998). Základy sociální psychologie. Praha: Portál, s. 20-28, 69 - 94.

Macek, P. (1997). Sebesystém, vztah k vlastnímu já. In: Výrost, J., Slaměník, I. (red.), Sociální psychologie, Praha: ISV, s. 181- 210.

Baumgartner, F. (1997). Sociálne poznávanie. In: Výrost, J., Slaměník, I. (red.), Sociální psychologie, Praha: ISV, s. 99-114.

2. Psychologie talentovaných dětí

Klíčová slova:

genialita, talent, nadání, schopnosti, vlohy, mimořádný výkon, podvýkon, tvořivost, koncept. tzv. dvojích výjimečností

Literatura:

Hříbková, L. (2005). Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi. Praha: Karolinum.

Dočkal, V. (2005). Zaměřeno na talenty, Praha: Lidové noviny.

3. Jak vnímáme svět a co to vypovídá o nás samotných

Klíčová slova:

senzorické procesy, vjemy, charakteristiky vnímání: subjektivita, aktivita, adaptabilita, selektivita, konstantnost - podstata a druhy konstant (barvová, velikostní,...), syntéza a integrace, anticipace, významovost vnímání a zvláštní role sociálních a emočně nabitých významů; cyklus vnímání, percepční schémata; vliv zkušenosti, očekávání, mentálního nastavení (mental set), motivace, osobnosti... a dalších faktorů ovlivňujících vnímání a tvorbu významu podnětu; interpretace podnětů, rozpoznávání - vzestupné a sestupné strategie interpretace, vliv kontextu; pareidolie; gestalt-zákony vnímání; znaky a význam figury a pozadí, vztah mezi nimi; percepční vodítka (cues) a jejich role při vnímání pohybu, vzdálenosti a hloubky...atd.; negativní paobrazy, iluze, klamy; synestézie (fotismy, fonismy)

Literatura:

Atkinsonová, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J. (1995). Psychologie. Praha, Victoria Publishing.

Nakonečný, M. (1998). Základy psychologie. Academia, Praha.

Nakonečný, M. (1995). Encyklopedie obecné psychologie. Academia, Praha.

Plhánková A. (2003) Učebnice obecné psychologie, Academia, Praha. (str.129-158, 288-289)

Švancara, J. (1994). Úvod do kognitivní psychologie. MU, Brno.

4. Co je nám dáno pro naši cestu životem a co získáváme

Klíčová slova:

protektivní a rizikové faktory cesty životem, fáze a etapy proměn osobnosti, zákony utváření a vývoje

osobnosti, genotyp (geny, zděděné – vrozené – konstituční) a fenotyp (memy, získané, observační a obligatorní učení, nápodoba, socializace, individuace), prostor a čas lidského života, teorie objasňující utváření osobnosti (hypotéza součinnosti - bio-psycho-sociální teorie utváření osobnosti - teorie aktivního sebeutváření - teorie osudu - teorie údělu), různé formativní síly (stimulátory x inhibitory - stresory x depresory, akcelerátory x katalyzátory – depriváční x facilitační vlivy - protektivní x rizikové faktory), vývoj osobnosti jako proces diferenciacce, integrace a fixace; princip ortogeneze; jako adaptace, kvalita vývoje (normální - jednostranný - disproporční, disharmonický - zcestný - retardovaný - opožděný - omezený - zanedbaný), životní dráha osobnosti, vývojové krize, pozitivní a negativní desintegrace a její rizika, život jako cesta rozhodování a volby, změna osobnosti

Literatura:

Hillman, J. (2000): Klíč k duši. Praha, Portál.

Blackmore, S. (2000): Teorie memů. Praha, Portál.

Hamer, D., Copeland, P. (2003): Geny a osobnost. Praha, Portál.

5. Mýty o ženách a mužích a skutečné rozdíly mezi nimi

Klíčová slova:

maskulinita, feminita, stereotyp, postoj, sociální učení, optické čočky kultury, androcentrismus, biologický esencialismus, pohlaví, gender, genderlekty

Literatura:

Oakleyová, A. (2000). Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál.

Věšíňová-Kalivodová, E., Maříková, H. (Eds.) (1999). Společnost mužů a žen z aspektu gender. Praha: Open Society Fund.

6. Strachy v životě člověka

Klíčová slova

emoce, strach, separační úzkost, etiologie strachu, raná citová vazba

Literatura

Rogge, J., U. (1999): Dětské strachy a úzkosti. Praha: Portál.

Michalčáková, R. (2007). Strachy v období rané adolescence. Brno: Barrister & Principal

7. Volba partnera (partnerky): kdo, koho, jak a proč?

Klíčová slova:

separace od rodičů, podoby a faktory voleb, S-V-R teorie, rizikové volby

Literatura:

Plaňava, I. (2000). Manželství a rodiny. Brno: Doplněk, s. 174-195.

8. Jak se chováme v obtížných situacích a jak je zvládáme

Klíčová slova:

stres, vnější a vnitřní příčiny stresu, projevy stresu, typy reakcí na stres a zátěž, zvládání stresu a obtížných situací (interindividuální rozdíly), techniky psychohygieny

Literatura:

Kastová, V. (2000). Krize a tvořivý přístup k ní. Praha, Portál.

Frankl, V. E. (1998). Psychoterapie pro laiky. Brno, Cesta.

9. Co si mezi sebou sdělujeme

Klíčová slova:

funkce komunikace, motivace ke komunikaci, metakomunikace, Sapir-Whorf-Korzybského hypotéza, korektnost, odborný "folklor", funkce používání cizích slov, funkce slangu, proměna komunikace na internetu, komunikace v psychoterapii (škatulkování, žargon, nevědoucí přístup), obsah a vztah v komunikační výměně, parasociální vztah

Literatura:

Vybíral, Z. (2005): Psychologie komunikace. Praha, Portál, strany 23 – 79, 105 – 156.

10. Psychologie internetu a na internetu

Klíčová slova

online identita, online komunikace, přenos a projekce, online vztahy, závislost na internetu

Literatura

Gackenbach, J. (2006), Psychology and the Internet, Second Edition:

Intrapersonal, Interpersonal, and Transpersonal Implications. San Diego: Academic Press.

Šmahel, D. (2003b). Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: Triton.

Suler, J. (2007). The Psychology of Cyberspace. Staženo: leden, 2002. Dostupný z www:

<http://www.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html>

Wallace, P. (1999). The psychology of the Internet. Cambridge: Cambridge University Press.

11. Jak se chováme ve skupině

Klíčová slova:

konformita (conformity), veřejné vyhovění (public compliance), osobní přijetí (private acceptance), informační sociální vliv (informational social influence), normativní sociální vliv (normative social influence)

poslušnost (obedience), situační faktory poslušnosti, faktory ovlivňující konformní chování

Literatura:

Aronson, E., Wilson, T.D., Akert, R.M. (2004). Social psychology. New Jersey, Prentice-Hall, str. 251 - 296.

Výrost, J., Slaměnik, I. (2008). Sociální psychologie. Praha, Grada, str. 339 - 355.

12. Od kolébky k hrobu: jak vznikají a vyvíjejí se blízké vztahy aneb teorie rané citové vazby Johna Bowlbyho

Klíčová slova:

raná citová vazba, typy rané citové vazby, fáze formování rané citové vazby, John Bowlby, Mary Ainsworthová, bezpečné zázemí, bezpečný přístav

Literatura:

Ainsworth, M. D. S., & Bowlby, J. (1991). An Ethological Approach to Personality development. *American Psychologist*, 46(4), 333 - 341. (Bude zpřístupněno ve Studijních materiálech předmětu v ISu.)

Kulísek, Petr (2000). Problémy teorie raného citového přilnutí (attachment). *Československá psychologie*, 44, 404-423. (Bude zpřístupněno ve Studijních materiálech předmětu v ISu.)

Další informace

V Informačním systému MU v části Studijní materiály předmětu PSY128 se v průběhu semestru postupně objeví teze témat uvedených v syllabu, podklady k vybraným tématům a studijním okruhům a popř. instrukce vyučujících jednotlivých témat (ve formě, množství a rozsahu dle uvážení každého z vyučujících).